

coalitie tegen de honger coalition contre la faim

MEMORANDUM voor de verkiezingen van 2024

Transitie naar duurzame voedselsystemen

Hoewel er voldoende voedsel wordt geproduceerd om nu al 10 miljard mensen te voeden, lijden vandaag naar schatting 828 miljoen mensen honger wereldwijd, dat is 71 keer de bevolking van België. Ruim 3 miljard mensen op aarde kunnen zich geen gezond voedingspatroon veroorloven.¹ Dit aantal is sinds Covid-19 met 350 miljoen gestegen tot bijna 30% van de wereldbevolking. De hongercijfers gaan opnieuw in stijgende lijn sinds 2015 en we zitten allesbehalve op schema om de duurzame ontwikkelingsdoelstelling “zero hunger” te realiseren, ondanks het engagement van 193 landen, waaronder België, om tegen 2030 honger uit de wereld te bannen (SDG2).

Ons huidige landbouw- en voedselsysteem, sterk gebaseerd op industriële landbouw en enkele machtige megabedrijven die elke schakel van het systeem controleren, slaagt er niet in om het recht op voedsel te realiseren voor iedereen. Een derde van de uitstoot van broeikasgassen is toe te schrijven aan het huidige landbouw-voedselsysteem en de negatieve impact ervan gaat nog veel verder: verlies van biodiversiteit, uitputting en vervuiling van gronden en zoetwatervoorraden, enz. Daarover bestaat wetenschappelijke consensus. Tegelijkertijd lijdt de landbouw nu al sterk onder de gevolgen van de klimaatcrisis en aantasting van het milieu, zeker in lagere inkomenslanden. Geconfronteerd met de sociale uitdagingen en de grenzen aan het ecologisch draagvlak van onze planeet, pleiten wetenschappers en middenveldorganisaties voor een grondige transformatie van onze voedselsystemen. Een duurzaam voedselsysteem garandeert "voedselzekerheid en gezonde voeding voor iedereen zonder de economische, sociale en ecologische grondslagen in gevaar te brengen die nodig zijn voor de voedselzekerheid en gezonde voeding van toekomstige generaties"². Het Belgische en Europese beleid moet deze transformatie ondersteunen en de grondoorzaken van honger (armoede, ongelijkheid, oneerlijke handel, gebrekkige economische veerkracht van landen, aanhoudende conflicten en de klimaatcrisis met druk op natuurlijke rijkdommen) aanpakken met coherent beleid.

De Coalitie tegen Honger vraagt:

- Aan België: kom het engagement na om 15% van het budget voor internationale samenwerking te besteden aan de realisatie van SDG2 ('zero hunger') en ondersteun daarmee de agro-ecologische transformatie van voedselsystemen.
- Aan Europa, België en haar regio's: maak werk van beleidscoherentie ten gunste van duurzame ontwikkeling en het in de praktijk brengen van mensenrechten, in het bijzonder het recht op voedsel.

¹ UN, 2022, [UN Report: Global hunger numbers rose to as many as 828 million in 2021](#), Rome/New York : UN.

² FAO, 2018, [Sustainable food systems: Concept and framework, \(fao.org\)](#).

1. Besteed minstens 15% van het Belgische budget voor internationale samenwerking aan de realisatie van het recht op voedsel

1.1. Werk een bindend pad uit om tegen 2026 minstens 15% van het budget voor internationale samenwerking te besteden aan de realisatie van SDG2 (zero hunger)

Na de crisis van de voedselprijzen van 2007/2008 heeft België zich verbonden om vanaf 2015 minstens 15% van zijn officiële ontwikkelingshulp te besteden aan landbouw en voedselzekerheid³. Deze verbintenis werd bevestigd in de strategienota over landbouw en voedselzekerheid van 2010, vernieuwd in de nota van 2017 en nogmaals herhaald door de regering bij het begin van de huidige legislatuur⁴. Desondanks slaagde de overheid er slechts één jaar in om dit engagement ook na te komen, in 2013. Daarna schommelde het bedrag enkele jaren rond de 13% en daalde het budget van 12% in 2019 naar 11% in 2020 om te stranden op een schamele 9.1% in 2021⁵.

Terwijl het aandeel voor landbouw- en voedselzekerheid in het Belgische budget voor ontwikkelingssamenwerking slonk, werden de problemen van ondervoeding alleen maar groter de laatste jaren. Aangejaagd door de wereldwijde Covid-19 pandemie en de oorlog in Oekraïne, die een nieuwe impuls heeft gegeven aan het fenomeen van voedselspeculatie en de inflatie van voedsel- en grondstofprijzen, en verergerd door langdurige conflicten en de effecten van klimaatverandering, treft ondervoeding nu meer dan 828 miljoen mensen wereldwijd. De kleinschalige boeren die een groot deel van het lokaal geconsumeerd voedsel produceren, lijden zelf vaak honger. Hoewel Duurzame Ontwikkelingsdoelstelling 2 tot doel heeft de honger tegen 2030 uit te roeien, wordt deze doelstelling steeds onrealistischer. Hernieuwde politieke aandacht van de internationale gemeenschap en van België is nodig.

Op basis van deze elementen vraagt de Coalitie tegen de honger België om:

- Te **herbevestigen dat landbouw en voedselzekerheid een prioritaire doelstelling** is van de internationale samenwerking en dat 15% van het ODA budget wordt besteed om te strijden tegen voedselonzekerheid en SDG2 'zero hunger' te realiseren;
- Een **realistisch groeipad** uit te stippelen voor het ODA-budget voor landbouw en voedselzekerheid, en **uiterlijk in 2026 de 15% te bereiken**;
- De **steun aan de multilaterale instellingen** in de sector landbouw en voedselzekerheid toe te kennen aan hierin gespecialiseerde organen van de VN (FAO, WFP, CGIAR, IFAD) en het bestuursorgaan voor mondiale voedselzekerheid (CFS).

1.2. Financier de agro-ecologische transitie naar duurzame voedselsystemen

Naast het verhogen van de hoeveelheid financiering is het ook belangrijk om de kwaliteit van de financiering in de sector landbouw en voedselzekerheid te verbeteren. In 2020 bleek uit een studie van de CCF dat slechts 16% van de Belgische samenwerkingsprojecten op het vlak van voedselzekerheid agro-ecologie ondersteunden⁶.

Op internationaal vlak is er groeiende erkenning dat agro-ecologie een antwoord kan bieden op talrijke uitdagingen waarmee voedselsystemen vandaag geconfronteerd worden. Volgens het HLPE van het Comité voor Wereldvoedselzekerheid "dragen de agro-ecologische praktijken niet enkel bij tot

³ OECD, 2011, OECD Development Assistance Peer Reviews: Belgium 2010, OECD Development Assistance Peer Reviews, OECD Publishing, Paris, p.5

⁴ Fontaine (éd.), 2010, Strategienota landbouw en voedselzekerheid, FOD Buitenlandse Zaken, p.21; DGD, 2017, Strategienota landbouw en voedselzekerheid, FOD Buitenlandse Zaken, p.5.

⁵ Cijfers aangeleverd aan de Coalitie tegen honger door de DGD in augustus 2022.

⁶ Margot Vermeylen and Olivier De Schutter, 2020, "The share of agroecology in belgian official development assistance : an opportunity missed", maart 2020 CRIDHO Working Paper, 2020/3.

voedselzekerheid, maar ook tot 10 van de 17 duurzame ontwikkelingsdoelstellingen via geïntegreerde praktijken die zich uitstrekken over verschillende domeinen⁷.

De Belgische internationale samenwerking nam deze legislatuur talrijke maatregelen om de agro-ecologische transitie van voedselsystemen te ondersteunen. Zo promoot België agro-ecologie op internationaal vlak en werd het lid van de *Agroecology Coalition*⁸. Nieuwe klemtonen binnen de strategie landbouw en voedselzekerheid, die worden geoperationaliseerd in nieuwe bilaterale en multilaterale programma's, leggen de nadruk op de ondersteuning van de agro-ecologische transitie door kleinschalige boer.inn.en. In het nieuwe klimaatpartnerschap in de Sahel wordt de strijd tegen desertificatie gelinkt aan de verbetering van lokale voedselzekerheid door middel van duurzame landbouwpraktijken zoals agroforestry.

België laat echter ook kansen liggen om via de *core funding* van de multilaterale instellingen haar invloed te laten gelden en te wegen op de beleidslijnen en acties. België heeft te weinig personeel en expertise in huis om de relevante VN-instanties grondig op te volgen en hun beleid te beïnvloeden.⁹

Om de recente inspanningen van België ter ondersteuning van de agro-ecologische transitie te versterken, achten wij het noodzakelijk om:

- Ondubbelzinnig te kiezen voor **agro-ecologie** als holistisch antwoord op de vele uitdagingen van de voedselsystemen;
- Ten minste **50% van de Belgische middelen voor landbouw en voedselzekerheid toe te wijzen aan de agro-ecologische transformatie van voedselsystemen**;
- **Kleinschalige landbouwproducenten, hun organisaties en coöperaties te steunen** zodat zij hun toegang tot en controle over productiemiddelen, inclusief grond en krediet, kunnen verbeteren en kunnen investeren in duurzame productie en meerwaarde creatie door opslag, verwerking en vermarkting van hun producten;
- Steun te geven aan **lokale (Z)KMO's en sociale ondernemingen** die een belangrijke spil zijn voor werkgelegenheid en inclusieve economische groei in de voedingssector. Vrouwelijke ondernemers spelen hierin een cruciale rol (zie sectie 1.4);
- Voldoende personeel van DGD in te zetten om de nieuwe strategische oriëntatie en de internationale positionering van België te ondersteunen: opvolgen van de VN-agentschappen in Rome, de Agroecology Coalition, het Comité voor Wereldvoedselzekerheid (CFS) en andere internationale instellingen en vergaderingen over duurzame voedselsystemen.

1.3. Zorg dat investeringen van BIO kleinschalige landbouwers en de transitie naar rechtvaardige en duurzame voedselsystemen ondersteunen.

De door BIO (Belgische Investeringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden) gefinancierde landbouwprojecten focussen op grootschalige productie van handelsgewassen voor de export of projecten die geen antwoord bieden op lokale vragen. Verschillende agro-industriële projecten zijn gebaseerd op een extractivistisch model dat leidt tot de uitputting van natuurlijke hulpbronnen, de schending van mensen- en landrechten en de voedselzekerheid van lokale gemeenschappen. Zo komen bepaalde agro-industriële activiteiten van de privésector in conflict met de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen en leiden ze tot een verslechtering van de voedselzekerheid¹⁰. Kleinschalige landbouwproducenten zijn de belangrijkste private actoren in de landbouwsector en de grootste investeerders in de landbouw wereldwijd, maar worden onvoldoende ondersteund door projecten ontwikkeld door BIO. De landbouwstrategie van BIO moet herzien worden en gebaseerd zijn op de 6 dimensies van voedselzekerheid die het HLPE definieerde¹¹. De strategie moet expliciet de

⁷ HLPE, 2019, Agroecological and other innovative approaches for sustainable agriculture and food systems that enhance food security and nutrition. A report by the High Level Panel of Experts on Food Security and Nutrition of the Committee on World Food Security, Rome : HLPE, p. 48

⁸ [Membership - Agroecology Coalition \(agroecology-coalition.org\)](https://agroecology-coalition.org/)

⁹ Federale Overheidsdienst, 2022, [Een evaluatie van het Belgische core funding beleid van multilaterale organisaties | FOD Buitenlandse Zaken - Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking](#).

¹⁰ Coalitie tegen de honger, [BIO als actor van landbouw- en voedingssector](#), 2022.

¹¹ HLPE, 2020, Food security and nutrition: building a global narrative towards 2030. A report by the High

centrale rol van kleinschalige landbouw en agro-ecologie integreren om de transitie naar eerlijke en duurzame voedselsystemen te verzekeren.

Op basis van deze elementen vraagt de Coalitie tegen de honger aan België:

- Garandeer dat de **investeringen van BIO de kleinschalige landbouw en de transitie naar rechtvaardige en duurzame voedselsystemen ondersteunen** door:
 - Een op mensenrechten gebaseerde aanpak en due diligence-processen aan te nemen;
 - Te zorgen voor overleg met en betrokkenheid van potentieel getroffen bevolkingsgroepen en maatschappelijke organisaties;
 - De transparantie en de rol van het parlement te vergroten;
 - Een “verantwoorde exit” strategie te ontwikkelen en de lijst van uitsluitingen te herzien;
- **Installeer of word lid van een onafhankelijk klachten- en herstelmechanisme** dat gemeenschappen of hun vertegenwoordigers in staat stelt om misbruiken of tekortkomingen door actoren uit de privésector aan te geven;
- Te **stoppen met de financiering van agro-industriële projecten** gelinkt aan ontbossing, landroof, mensenrechtenschendingen of schadelijke landbouwpraktijken; Projecten voor de productie van biobrandstoffen en projecten waarbij het grootste deel van de productie bestemd is voor de export (buiten het regionale niveau) uitsluiten.

In andere zaken met betrekking tot de private sector bevelen we focussen bij de ‘**Beyond Food**’ strategie op een systemische aanpak en **bindende verantwoordingsplicht voor de privésector** (duurzaamheidscriteria bij openbare aanbestedingen, zorgplicht wetgeving, implementatie van de richtlijn rond *unfair trading practices (UTP)* enz.), eerder dan een vrijwillige benadering per waardeketen.

1.4. Ontwikkel een gendertransformatief beleid en ondersteun vrouwen in alternatieve voedselsystemen

Ongeveer een kwart van de wereldbevolking bestaat uit vrouwen in rurale gebieden waar landbouw de belangrijkste bron van inkomsten is. In sub-Sahara Afrika en Azië vormt de sector een belangrijkere bron van inkomen voor vrouwen dan voor mannen, zij het slechter betaald¹². Enerzijds zijn het vooral vrouwen die voedselgewassen verbouwen¹³. Aan de andere kant, landbouw vervrouwelijkt, doordat mannen migreren op zoek naar jobs en inkomen en de voedselproductie voor het gezin en de gemeenschap overlaten aan vrouwen. Vrouwen staan centraal in het landbouw-voedselsysteem, maar worden constant geconfronteerd met discriminerend beleid. Zo bezit de overgrote meerderheid vrouwelijke voedselproducenten geen land en heeft er moeilijk toegang toe. Slechts 15% van de grondbezitters in de wereld zijn vrouwen. Het gebrek aan toegang tot land, maar ook tot andere productiemiddelen (water, zaden, voorlichtingsdiensten, inputs, kapitaal) vormt een belangrijke hinderpaal voor de ontplooiing en de rechten van vrouwen¹⁴.

Het bestuur van voedselsystemen houdt weinig rekening met de rechten en specifieke behoeften van vrouwen, terwijl onderzoek aantoonde dat vrouwen vaak een sleutelrol spelen in de productie, distributie en marketing van lokaal geproduceerd voedsel en andere alternatieve voedselsystemen (agro-ecologie, gemeenschapslandbouw, agroforestry...). Om economische, sociale en politieke discriminatie te bestrijden volstaat het dus niet om de positie van vrouwen in waardeketens te verbeteren of hun ondernemerschap te ondersteunen. Streven naar gendergelijkheid moet gepaard gaan met een bredere emancipatie van boer.inn.en en werknemers in het voedselsysteem, zodat zij hun rechten kunnen laten gelden en invloed uitoefenen op de vormgeving van de voedselsystemen.

Level Panel of Experts on Food Security and Nutrition of the Committee on World Food Security, Rome : HLPE.

¹² FAO, 2023, [The status of women in agrifood systems](#), Rome : FAO.

¹³ Guétat-Bernard, 2014, *Féminin-masculin : genre et agricultures familiales*, Versailles: Editions Quae.

¹⁴ ARGO, 2020, [Advies over de integratie van gender in het strategisch engagement voor landbouw en voedselzekerheid van de Belgische ontwikkelingssamenwerking](#).

Op basis van deze elementen vraagt de Coalitie tegen de honger aan België:

- Werk actief aan het **doorbreken van gendergerelateerde ongelijkheden en bevorder gendergelijkheid in alle aspecten van de landbouwsector**:
 - Identificeer de ongelijkheden via gendersensitief onderzoek en consultatie van lokale gemeenschappen en betrokken actoren,
 - Integreer een **gendertransformatieve aanpak** in beleidsvorming, programmaontwikkeling (gendersensitieve budgetten), opleiding, training, monitoring en evaluatie en verlies het verminderen van gendergerelateerd geweld en discriminatie niet uit het oog.
- **Versterk bestaande boerinnenorganisaties en de rol van vrouwen in gemengde boerenorganisaties** door:
 - De toegang tot leiderschapstrainingen en vaardigheden voor politieke en economische onderhandelingen te verzorgen,
 - Beleidsmaatregelen te implementeren die de toegang van vrouwen tot land, krediet (aan lage interestvoet¹⁵) en markten verbeteren; en
 - Inclusieve beleidsprocessen te promoten.

2. Maak werk van het Belgische en Europese beleidscoherentie ten gunste van duurzame ontwikkeling

2.1. Voorzie en gebruik de nodige institutionele mechanismen

Duurzame voedselsystemen uitbouwen om de voedselzekerheid wereldwijd te waarborgen vraagt beleid dat verder reikt dan internationale samenwerking. Andere beleidsdomeinen beïnvloeden voedselsystemen zowel negatief als positief. De term "voedselsystemen" benadrukt de complexiteit van voedsel- en landbouwvraagstukken en de onderlinge afhankelijkheid met andere sectoren en landen. De keuzes die we in België en Europa maken hebben directe en indirecte gevolgen voor derde landen. Ondanks bestaande wetgeving omtrent beleidscoherentie ten gunste van ontwikkeling op Belgisch¹⁶ en Europees¹⁷ niveau, heeft België de laatste jaren onvoldoende aandacht besteed aan beleidscoherentie die zou moeten zorgen voor het naleven, het beschermen en het in praktijk brengen van de mensenrechten, en in het bijzonder het recht op voedsel.

Op basis van deze elementen vraagt de Coalitie tegen de honger aan België:

- **Erken en ondersteun de VN-verklaring over de rechten van boeren en boerinnen en andere landarbeiders (UNDROP)**, werk aan de concrete toepassing ervan, zowel op Belgisch als op internationaal niveau en **ondersteun de aanstelling van een speciale VN-rapporteur** voor het toezicht op en de uitvoering van de verklaring;
- **Verbeter beleidscoherentie ten gunste van ontwikkeling** en zorg ervoor dat het Belgische landbouw-, handels-, investerings- en klimaatbeleid geen negatieve impact heeft op de doelstellingen van het beleid internationale solidariteit (ontwikkelingssamenwerking);
- Voorzie hiervoor de **nodige institutionele mechanismen (bijv. interministeriële conferentie voor beleidscoherentie, actieplan voor beleidscoherentie)**;

¹⁵ Voor de negatieve effecten van te hoge interestvoeten zie: [Brochure_microcredit_2.pdf \(cadtm.org\)](#)

¹⁶ De wet betreffende Ontwikkelingssamenwerking (19 maart 2013) definieert in Art. 16, beleidscoherentie als een "proces om te verzekeren dat de doelstellingen en resultaten van het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid van een regering niet tegengewerkt worden door het beleid van deze regering op andere domeinen die een impact hebben op de ontwikkelingslanden en dat deze andere beleidsdomeinen waar mogelijk de ontwikkelingsdoelstellingen steunen."

¹⁷ De Europese Unie (EU) nam beleidscoherentie ten gunste van de ontwikkeling op in het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (artikel 208)

- Zorg dat internationale samenwerkingsprogramma's en investeringen door BIO geen negatieve impact hebben op de meest gemarginaliseerde groepen.

2.2. Zorg dat het handelsbeleid het recht op voedsel respecteert

Hoewel internationale handel een positieve rol kan spelen bij het waarborgen van de voedselzekerheid van landen, vormt gedereguleerde handel zonder sociale en ecologische waarborgen een bedreiging voor het recht op voedsel en het milieu. Door de subsidies van het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid kunnen Europese boeren hun producten bijvoorbeeld onder de productiekosten verkopen. Europese export creëert oneerlijke concurrentie voor producenten in lage-inkomenslanden die niet over dezelfde financiële middelen beschikken om de landbouwsector te ondersteunen. Het landbouwakkoord van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) creëert ook ongelijkheden tussen rijke en lage-inkomenslanden en hervormingen om het akkoord rechtvaardiger te maken zitten al jaren muurvast.

Bovendien worden sommige landen beperkt in hun voedselsoevereiniteit door schuldgerelateerde voorwaarden die hen dwingen zich te specialiseren in exportgewassen en hun overheidsuitgaven te verlagen¹⁸.

Op basis van deze vaststelling vraagt de Coalitie tegen de Honger aan België en Europa om:

- Te pleiten voor een **hervorming van de WTO-overeenkomst inzake landbouw** zodat ontwikkelingslanden en -regio's vrijer publieke voedselvoorraden kunnen aanleggen en handelsinstrumenten zoals douanerechten en andere maatregelen kunnen gebruiken om de inkomens van landbouwers, plattelandsontwikkeling en voedselzekerheid te beschermen;
- De **hoofdstukken over duurzame ontwikkeling in handelsovereenkomsten bindend maken** en de integratie van nieuwe beleidsinstrumenten zoals voorwaardelijke gunning van overheidsopdrachten, spiegelclausules en due-diligenceverplichting mogelijk maken;
- Het Comité voor Wereldvoedselzekerheid (CFS) erkennen als het meest legitieme en democratische forum voor het waarborgen van de governance van voedselsystemen, en actief bijdragen aan de ontwikkeling en uitvoering van de aanbevelingen en richtlijnen van dit comité voor de regulering van de handel in landbouwproducten;
- Stop met het koppelen van hulp aan de afschaffing van subsidies in de landbouw- en voedselsector en aan de liberalisering van de handel in de landen van het Zuiden.

2.3. Hou rekening met de uitdagingen rond voedselzekerheid in het Belgische klimaat en energiebeleid

Voedselsystemen stoten ongeveer een derde van de antropogene broeikasgassen uit. De landbouw is verantwoordelijk voor 80% of meer van de overschrijding van nog eens vijf van de negen planetaire grenzen. Tegelijkertijd ondervinden landbouwers als eersten de gevolgen van de klimaatverandering en het verlies van ecosysteemdiensten door de ineenstorting van de biodiversiteit. Voedselsystemen bieden nochtans tal van mogelijkheden voor mitigatie van en aanpassing aan klimaatverandering¹⁹. Dit vraagt echter grondige transformaties die vanuit een systeembenadering begeleid moeten worden. De principes van agro-ecologie lijken bij uitstek geschikt om deze transformaties vorm te geven.

Daarbij dringen zich keuzes op over het gebruik van landbouwgrond. Ongeveer 7% van de Europese graanproductie²⁰ wordt verspild aan de productie van bio-ethanol en België importeert 91% van de grondstoffen voor biobrandstoffen, waarvan 58% uit landen buiten de EU²¹. Europa gebruikt het equivalent van 20% van de Europese landbouwgrond in het buitenland om aan onze calorie- en proteïnebehoefte te voldoen²².

¹⁸ Renaud Vivien, 2023, [La Banque mondiale et le FMI ont-ils changé?](#), Bruxelles, Entraide et Fraternité.

¹⁹ Leippert, F., Darmaun, M., Bernoux, M. and Mpheshea, M. 2020. The potential of agroecology to build climate-resilient livelihoods and food systems. Rome. FAO and Biovision. <https://doi.org/10.4060/cb0438en>

²⁰ <https://vilt.be/nl/nieuws/ook-biobrandstoffen-ter-discussie-door-oekraïens-conflict>

²¹ Fian *et. alii.*, Evaluatie van het Belgische biobrandstoffenbeleid, 2022

²² Poux X. & Aubert. P, 2021, « Demain, une Europe agroécologique », Actes Sud.

Op basis van deze elementen vraagt de Coalitie tegen de honger aan België:

- Voorzie krachtige maatregelen in het klimaatbeleid en de financiering die de emissies van de voedselsystemen beperken, maar ook de aanpassing van de landbouwers aan de huidige klimaatverandering ondersteunen. Maak de **financiering toegankelijk voor en aangepast aan de noden van kleinschalige landbouw en ondersteun de transitie naar veerkrachtige landbouwpraktijken**. Dit is een kwestie van klimaatrechtvaardigheid;
- Zorg dat het **klimaat- en energiebeleid vertrekt vanuit een holistische benadering** die de gezondheid van mens en ecosysteem beschermt op basis van de rechten van de mens en het leven (het '**one health**' concept en sociaal-ecologische veerkracht);
- Pleit Europees voor een **volledige halt voor agrobrandstoffen op basis van voedsel- en landbouwgewassen tegen 2030** en neem maatregelen zodat deze, ongeacht de Europese richtlijnen, niet gebruikt worden in België, met uitzondering van kleinschalige infrastructuur waarmee landbouwbedrijven meer zelfvoorzienend kunnen worden op energiegebied;
- Promoot **evenwichtige eetpatronen met een kleiner aandeel dierlijke eiwitten en minder rijk aan ultrabewerkte en suikerhoudende producten** in rijke landen en voor de middenklasse van middeninkomenslanden.

2.4. Steun de agro-ecologische transformatie in België en Europa

Via de internationale handel en de productienormen hebben de in Europa ontwikkelde landbouwnormen en -praktijken ook een aanzienlijke invloed op de rest van de wereld. Ons continent moet daarom een leidende rol spelen bij de ontwikkeling van een eerlijke en respectvolle landbouw. Dit moet gebeuren binnen een gemeenschappelijk voedselbeleid waarin niet alleen de landbouw, maar ook gezondheid, milieu en internationale solidariteit centraal staan. Onze Europese landbouw heeft behoefte aan een koerswijziging van het GLB (gemeenschappelijk landbouwbeleid) want het huidige kader creëert geen waardige levensomstandigheden voor de meerderheid van de Europese landbouwers noch respect voor de basisinstrumenten van de landbouwproductie: de bodem, de ecosystemen en de biodiversiteit.

Daarom vraagt de Coalitie tegen de honger aan België en Europa:

- **Versterk de ambities van de Green Deal** om ze in lijn te brengen met de internationale klimaat- en milieuverbintenissen en realiseer deze door een goede uitvoering van de verschillende strategieën, met name de Farm to Fork-strategie.
- De regelgeving goedkeuren die nodig is om de strategie "**van boer tot bord**" uit te voeren, in het bijzonder de **kaderwet voor duurzame voedselsystemen**, ervoor zorgen dat deze regelgeving ook een positief effect heeft op de inkomens van boeren en dat ze een op mensenrechten gebaseerde aanpak hanteren en de belangrijkste internationale richtlijnen en aanbevelingen over het recht op voedsel en voeding, **het recht op gezondheid** en de rechten van boeren incorporeren.
- Neem ambitieuze verordeningen aan om het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest te verminderen en **verbied de export van in Europa niet toegelaten gewasbeschermingsmiddelen naar derde landen**.
- Werk **regionale voedselstrategieën uit die duurzame praktijken aanmoedigen**, de toegang tot land voor landbouwers vergemakkelijken en het fenomeen van landconcentratie tegengaan. Steun de oprichting van lokale voedselraden.

Coalitie tegen de honger contact: Amaury.ghijssels@cncd.be 0476/73.92.49